

VOORSTRAAT GRAFHORST

natuurtoets

colofon

20 maart 2014

- tekst	dr. A.J.M. Schenkeveld
- productie	bureau Schenkeveld
Vistraat 1, 4101 AC Culemborg
Telefoon: 0345- 534245, Mobiel: 06-28307831
Email: bramschenkeveld@ziggo.nl
- opdrachtgever	Koraal Vastgoed Genemuiden
-contactpersoon	Edwin Kuijpers van Koraal Vastgoed

Inleiding

De gemeente Kampen is van plan de bouw van 10 woningen aan de Voorstraat te Grafhorst planologisch mogelijk te maken. Op dit moment staan op de betreffende kavel 2 woningen, 2 opslagloodsen, een oude koeienstal en enkele schuurtjes. Om het perceel geschikt te maken voor bewoning moet er een nieuw bestemmingsplan worden gemaakt. Als onderdeel van het bestemmingsplan wordt door buRO, bureau voor ruimtelijke ordening en advies te Amersfoort, een toelichting opgesteld.

Volgens de huidige wetgeving moet elke ruimtelijke ingreep getoetst worden aan de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet en overig relevant natuurbeleid. Deze toets is onderdeel van de toelichting bij het bestemmingsplan.

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet regelt sedert 2002 de bescherming van een groot aantal planten- en diersoorten. Bij een ruimtelijke ingreep moet voor handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving bij de gemeente een vergunning worden aangevraagd. Deze vergunning is onderdeel van de omgevingsvergunning. De onderzoeksplicht rust bij de initiatiefnemer. Als uit het onderzoek blijkt dat er schade optreedt moet de gemeente om de vergunning te kunnen verlenen een verklaring van geen bedenkingen (Vvgb) bij het ministerie EZ ophalen. Er worden 3 categorieën van bescherming (en daarmee toetsingskader) onderscheiden: streng beschermd – beschermd - algemeen. Om vergunning te krijgen in het geval van streng beschermde soorten zal de initiatiefnemer moeten aantonen dat er geen alternatief is en er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang.

Natuurbeschermingswet

Sedert de Natuurschoonwet 1928 zijn gebieden aangewezen ter bescherming van de daar aanwezige natuur. Recentelijk zijn als uitvloeisel van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn zogenaamde Speciale Beschermingszones (SBZ) onderscheiden. Deze gebieden vormen samen het Nederlandse deel van Natura 2000, het Europese netwerk van natuurgebieden. De Europese richtlijnen bepalen dat van elk project of plan dat niet direct verband houdt of nodig is voor het beheer van een SBZ, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor zo'n gebied een 'passende' beoordeling moet worden gemaakt rekening houdend met de instandhoudingsdoelstelling van het hele gebied. Het is de gewoonte om voorafgaand aan deze uitgebreide beoordeling te onderzoeken of er met betrekking tot het initiatief überhaupt broed- en wintervogels, andere planten-, diersoorten en habitattypen, waarvoor de SBZ is bedoeld in het geding zijn. Dit verslag is de weergave van een dergelijk verkennend onderzoek ook wel quick scan of voortoets genoemd. Een dergelijke voortoets wordt ook uitgevoerd voor projecten, die buiten de eigenlijke begrenzing liggen, maar wier effecten zich mogelijk wel doen gelden op de verderop gelegen natuurwaarden ('externe werking').

N.b. De Europese richtlijnen en de bescherming van de speciale beschermingszones zijn opgenomen in de nieuwe Natuurbeschermingswet. Deze is sedert oktober 2005 van kracht. Plannen, die van invloed zijn op de natuurlijke gesteldheid van een beschermd natuurmonument zijn vergunningplichtig. Ook de oude beschermde gebieden vallen onder dit nieuwe regiem.

EHS

Kort geleden is ook de begrenzing van de Ecologische Hoofdstructuur van Nederland (EHS) afgerond. Het ligt in de bedoeling alle begrensdde kavels voor 2018 te verwerven en in te richten en te beheren als beschermd natuurgebied. De verwerving gebeurt vooralsnog op vrijwillige basis. Voor gebieden in de EHS geldt het nee, tenzij...principe. Ingrepen hierin kunnen alleen doorgang vinden, als er geen alternatieven zijn en het initiatief van groot openbaar belang is. Het nee, tenzij-beleid is een getrapte benadering¹. De basis voor deze stappenbenadering is een goede beschrijving van de in het gebied voorkomende wezenlijke kenmerken en waarden. Uit onderzoek moet vervolgens blijken of deze wezenlijke waarden en kenmerken significante schade ondervinden door de ingreep.

De bouwkaavel ligt aan de vrijwel gesloten lintbebouwing aan de Voorstraat. De tuinen achter de huizen lopen door tot het Ganzendiep. Onderdeel van het plangebied is ook het weiland op de hoek van de Voorstraat met de Kamperzeedijk (zie figuur 1).

Het plangebied is geen onderdeel van Natura 2000 of de ecologische hoofdstructuur van Nederland (EHS), maar grenst wel min of meer aan het Ganzendiep als waternatuur (bestaand) onderdeel van de EHS.

¹ Handleiding Bestemmingsplannen 2006, provincie Utrecht.

figuur 1: ligging plangebied (rood omcirkeld)

In deze notitie wordt onderzocht in hoeverre de sloop, de nieuwbouw en het nieuwe (woon)gebruik in strijd zijn met de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. De natuurtoets is onderdeel van de toelichting bij het nieuwe bestemmingsplan. Verder wordt een uitspraak gedaan of er in het kader van de omgevingsvergunning onderdeel handelingen met gevolgen voor beschermde planten- en diersoorten een verklaring van geen bedenkingen bij de Dienst Regelingen moet worden opgehaald. Verder wordt het initiatief getoetst aan het provinciaal natuurbeleid, de functie van het Ganzendiep als bestaande waternatuur in het bijzonder. Toetsing aan de Natuurbeschermingswet (2005) is niet relevant, omdat het dichtstbijzijnde beschermde natuurgebied het Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel op 2 km afstand (in zuidelijke richting) ligt.

Methodes

Op 18 maart 2014 is het terrein bezocht om alle beschermde planten en dieren, die het plangebied en directe omgeving bewonen en gebruiken te inventariseren. Daarnaast is in de literatuur en op internet gezocht naar gegevens over de verspreiding van bijzondere soorten in de (wijde) omgeving.

Natuurwaarde

Gebiedsbeschrijving

De Voorstraat is onderdeel van het oude stratenpatroon van Grafhorst, een Middeleeuws (met stadsrechten vanaf 1333) stadje op de rechteroever van het Ganzendiep, een rivierarm in de IJsseldelta. De haven aan het Ganzendiep lag en ligt vlak achter het plangebied aan de Kamperzeedijk. In 1849 verwoeste een brand bijna alle bebouwing van Grafhorst. De woning op Voorstraat 3 is waarschijnlijk vlak daarna gebouwd. De woning en stal op nr 1 zijn van recenter datum (1950 ?). Het straatniveau (mv) ligt op ca. 3,5 m +NAP. Het maaiveld in het plangebied loopt af naar het noorden naar het water tot ca. 2 m +NAP. Het waterpeil van het Ganzendiep bedraagt 0,4 m –NAP. Het Ganzendiep staat in open verbinding met het IJsselmeer.

Op dit moment bestaat het plangebied uit de kleine maar vrijstaande woning met kleine voortuin op Voorstraat 3. De woning heeft 1-steens muren van baksteen, een schuin dak afgedekt met keramische pannen, 2 schoorsteenkanalen (met kraaienkop) en telt 1 verdieping en een zolder. Daarachter staat

een houten schuurtje en de opslagloods, waarvan het achterste gedeelte open is. Het assymetrische schuine dak hiervan bestaat uit Eternit golfplaat. Het erf is bestraat (met 30x30 cm2 betonnen tegels). Het woonhuis op de Voorstraat 1 heeft eveneens 1-steens muren van baksteen, schuine daken afgedekt met keramische pannen, 2 schoorsteenkanalen (met kraaienkap), maar telt 2 verdiepingen en een zolder. Direct op de woning aansluitend staat een bijkeuken en koeienstal. De bijkeuken heeft een plat dak, die van de stal is schuin afgedekt met keramische pannen. Het dak is slechts ten dele beschot. Achter de stal staat nog een golfplaten (ijzer) opslagloods.

Aan de Voorstraat 1 ligt verder nog een kleine tuin en parkeergelegenheid (5 plekken). Tussen de bebouwing en de Kamperzeedijk ligt tenslotte nog een weiland van ca. 6 are.

zijkant woning op Voorstraat 3

woning, bijkeuken en stal op Voorstraat 1

De opstallen staan m.u.v. de open loods op Voorstraat 3 leeg en zijn in slechte staat. Ook de tuin en het erf zijn verwaarloosd (met opslag van wilg en vlier). Het weiland is wel in gebruik.

Flora

Het gras van de schapenweide wordt intensief gebruikt/beheerd. Het vegetatietype betreft de Rompgemeenschap van Ruw beemdgras en Engels raaigras (12RG01)². Karakteristiek zijn Engels raaigras, Gestreepte witbol, Gewone hoornbloem, Gewoon dikkopmos, Grote vossenstaart, Kroppaar, Madelief, Paardenbloem, Paarse dovenetel, Ruw beemdgras, Veldbeemdgras, Vogelmuur, Zachte ooievaarsbek.

In de tuin en tussen de tegels staan zoomsoorten van de Zevenblad-associatie (33Aa05) zoals Akkerkool, Boswilg, Gewone braam, Gewone vlier, Grote brandnetel, Kleefkruid, Klimop, Ridderzuring, Zevenblad en soorten van pioniervegetaties zoals Bijvoet, Gewone melkdistel, Kleine veldkers, Straatgras, Vijfvingerkruid, Witte dovenetel.

Er zijn geen beschermde of bedreigde plantensoorten aangetroffen.

Vogels

Tijdens het veldbezoek d.d. 18 maart 2014 zijn de volgende soorten waargenomen: Aalscholver, Ekster, Grauwe gans, Huismus, Kauw, Kokmeeuw, Koolmees, Merel, Spreeuw, Turkse tortel, Zwarte kraai. Van Spreeuw en Huismus is ook territoriaal gedrag gezien. Van beide soorten broeden tenminste 2 paartjes onder de dakpannen van de opstallen (woning en stal). Door het ontbreken en scheef liggen van de dakpannen zijn de opstallen heel geschikt als nestplaats. In de stal zelf zijn ook veel uitwerpselen van Huismus gezien. Waarschijnlijk was de kolonie mussen ten tijde van het agrarisch bedrijf veel groter. De schoorsteenkanalen van het woonhuis dragen zogenaamde kraaienkappen en zijn daarmee ontoegankelijk als nestplek voor Kauw.

In de schaarse beplanting van het plangebied zijn geen oude nesten van bijvoorbeeld Merel of Heggenmus aangetroffen.

Alle vogelsoorten zijn beschermd en broedend op het nest zelfs streng beschermd.

Daarnaast zijn van Huismus (categorie 2) en Spreeuw (categorie 5) ook de nesten jaarrond beschermd. Categorie 2 zijn nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plek broeden en daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. Van de categorie 5-soorten wordt verondersteld, dat exemplaren weliswaar vaak terugkeren naar het oude nest, maar dat ze ook over

² Schaminee, J. e.a., 1995-1999: De vegetatie van Nederland, deel I-V; Opulus Press, Leiden.

voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

2 exemplaren Spreeuw op dakgoot Voorstraat 1

uitwerpselen Huismuis in stal Voorstraat 1

Zoogdieren

Er zijn in het plangebied alleen sporen van Huisspitsmuis en Veldmuis aangetroffen. Deze soorten zijn algemeen beschermd (categorie 1).

Er zijn weinig gedetailleerde waarnemingen van zoogdieren in de literatuur en op internet (zie o.a. www.waarneming.nl) gevonden. In ieder geval ontbreken in het plangebied sporen van potentieel aanwezige categorie 2-soorten als Steenmarter.

Er zijn vanwege het jaargetijde geen vleermuiswaarnemingen gedaan, maar de bebouwing van het plangebied lijkt vanwege het ontbreken van toegang van buitenaf naar afgesloten ruimtes als spouwmuuren en zolderingen alleen geschikt als (tijdelijke) verblijfplaats voor individuele exemplaren (onder pannen en achter rietmatten). Hiervan zijn geen sporen gevonden.

Vleermuizen zijn streng beschermd (categorie 3).

Vissen, amfibieën en reptielen

Het plangebied is ongeschikt als leefgebied voor deze soortengroepen. Tuin en weiland zijn alleen geschikt als landbiotoop van algemene soorten als Gewone pad en Bruine kikker. Deze zijn algemeen beschermd (categorie 2)

Ongewervelde dieren

In een van de schuurtjes zijn veel (sporen van) slakken zoals Segrijnslak gevonden. Verder zijn in de koeienstal de overwinterende dagvlinders Dagpauwoog en Kleine vos gezien.

schuurdeurtje met uitwerpselen van slakken

Dagpauwoog in stal

Er zijn in een dergelijke stenige omgeving geen beschermde of bedreigde insectensoorten of andere beschermde of bedreigde ongewervelde dieren in het geding.

Conclusie

Het plangebied heeft voor zover met 1 veldbezoek is vast te stellen nauwelijks natuurwaarde. Wel bevinden zich onder de dakpannen van woning en stal op Voorstraat 1 jaarrond beschermde nesten van Huismus (categorie 2) en Spreeuw (categorie 5). Verder is het weliswaar vrijwel uit te sluiten dat de bebouwing als kraamkolonie of winterverblijfplaats van gebouwbewonende vleermuissoorten als Gewone dwergvleermuis of Laatvlieger gebruikt wordt. De bebouwing is echter wel geschikt als (tijdelijke) verblijfplaats van individuele vleermuizen. De precieze betekenis moet nog onderzocht worden.

Discussie

De ruimtelijke ingreep betreft de sloop van de bestaande bebouwing en de nieuwbouw van 10 woningen op de bestaande percelen aan de Voorstraat 1 en 3 te Grafhorst (zie figuur 2).

figuur 2: stedenbouwkundig ontwerp Grafhorst

De belangrijkste ecologische gevolgen van het initiatief hangen samen met de sloop van de bestaande bebouwing (1), het weghalen van beplanting (2), het grondverzet (3), het bouwen zelf (4), de herinrichting van de buitenruimte (5) en het veranderd gebruik (wonen i.p.v. werken, 6).

- Ad 1) De te slopen bebouwing (woningen, stal, opslagloodsen, schuurtje, bijkeuken, mestkelder) herbergt beschermde verblijfplaatsen (nestel- en baltsplek) van Huismus en Spreeuw en mogelijk ook gebouwbewonende vleermuizen als Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger. Dit moet nader onderzocht worden. Ten behoeve van Huismus zal er in ieder geval tijdelijke alternatieve nestelgelegenheid moeten worden aangeboden. Tenslotte zullen er in de nieuwbouw ook permanente voorzieningen zoals een vogelvide moeten worden getroffen (zie ook Soortenstandaard Huismus). Ten behoeve van Spreeuw hoeft geen inspanning te worden geleverd. Deze wordt geacht in de omgeving alternatieve nestgelegenheid te vinden.
- Ad 2) Er wordt alleen een enkele dunne vlier- of wilgenstruik verwijderd. Deze hebben (nog) geen betekenis als nestelgelegenheid.

- Ad 3) Bij het grondverzet voor het weghalen van de funderingen en kelders, het bouwrijp maken van de wonigbouwlocatie en de aanleg van de nieuwe verharding worden alleen algemeen beschermde soorten als Mol en Veldmuis verstoord of gedood. Voor dergelijke soorten hoeft sedert 2005 bij ruimtelijke ingrepen geen vergunning voor het overtreden van de verbodsbepalingen worden aangevraagd.
- Ad 4) Tijdens de nieuwbouw treedt door lawaai, bouwlampen en het verspreiden van vervuilende stoffen verstoring van de natuur in de omgeving op. De omvang hiervan is beperkt en heeft geen invloed op de wezenlijke kenmerken en waarden van het Ganzendiep (als bestaande waternatuur onderdeel van de EHS).
- Ad 5) De herinrichting van de buitenruimte rond de nieuwe woningen laat weinig ruimte voor groen. Alleen ter hoogte van de bestaande parkeerplaatsen wordt een klein plantsoen aangelegd. Deze bestaat uit kort gras en enkele bomen. Aanbevolen wordt voor de bomen inheemse soorten van plantmateriaal met autochtone oorsprong (zie ook <http://www.staatsbosbeheer.nl/zaadenplantsoen>) te gebruiken.
- Ad 6) Het veranderde gebruik (van opslag bouwmaterialen en agrarisch bedrijf naar wonen) betekent een vermindering van de storingsfactoren vermesting, verontreiniging en verzuring. Het woongebruik en de daarmee samenhangende uitstoot van milieubelastende stoffen is niet groter dan die van een gemiddelde eengezinswoning (x10) en samen kleiner dan die van het agrarisch bedrijf.
De (toenmalige) verplaatsing van de agrarische activiteiten heeft diverse significante positieve milieueffecten voor de directe omgeving van de Voorstraat 1: afname geluidsbelasting, geen geurbelasting, geen ammoniakemissie, geringe belasting grondwater met nitraat en andere meststoffen, afname (auto- en landbouwwerktuig)bewegingen.
De hoeveelheid licht en geluid zullen wel toenemen.

Bovengenoemde gevolgen worden hieronder alleen aan de Flora- en faunawet getoetst. Omdat de dichtstbijzijnde beschermde natuurgebieden ver weg liggen, de ingreep klein is en de effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het dichterbij gelegen Ganzendiep (als waternatuur onderdeel van de EHS) nihil zijn.

Flora –en faunawet

Bij de sloop van de opstallen op Voorstraat 1 wordt artikel 11 van de Flora en faunawet overtreden. Dit geldt zeker voor Huismus maar mogelijk ook voor Gewone dwergvleermuis of Laatzvlieger. In principe is hiervoor ontheffing mogelijk. Deze moet worden aangevraagd bij de Dienst Regelingen van het ministerie EZ. Eventueel kan ook later als onderdeel van de omgevingsvergunning een Verklaring van geen bedenkingen (Vvgb) bij dezelfde dienst worden opgehaald. Onderdeel van de aanvraag is een activiteitenplan waarin aangegeven hoe de functionaliteit van het plangebied als verblijfplaats behouden blijft. Dit betekent dat er rond sloop en nieuwbouw een set van tijdelijke en permanente maatregelen zal moeten worden genomen. Verder is het dus belangrijk dat de betekenis van het plangebied voor vleermuizen nader wordt onderzocht volgens het zogenaamde vleermuisprotocol. Dit betekent dat er in de periode april-oktober tenminste 4 veldbezoeken moeten worden gebracht.

Tenslotte moet nog gesteld dat de sloop van de opstallen sowieso alleen buiten het broedseizoen (15 maart tot 15 juli) mag plaatsvinden.